

Achterzijde van het leven zichtbaar gemaakt

Joop Admiraal knap in dubbelrol moeder-zoon

AMSTERDAM. — In *U bent mijn moeder* speelt Joop Admiraal zowel zichzelf als zijn tachtigjarige, dementerende moeder in het verpleegtehuis, die hij iedere zondagmiddag bezoekt. De voorstelling begint op zondagochtend bij hem thuis. Joop, keurig in het pak, luistert met een half oor naar de radio, rookt, drinkt, draait een joint. Op tafel staan de bloemen die mee moeten al ingepakt klaar. Onder de tafel in zijn mand de oude hond, die af en toe met een goedge blik over de rand kijkt, en het menselijk gedoe relativeert.

Met metro, trein en bus reist Joop van Amsterdam naar het verpleegtehuis in Delft. Hij vertelt het publiek dat hij die reis maakt, ons direkt aansprekend. Werktheateracteurs spelen meestal voor een deel zichzelf, daarin schuilt ook hun kracht, maar ik zag ze nooit zo ver uit hun rol stappen als Joop Admiraal hier doet. Hij haalt ook enkele jeugdherinneringen aan zijn moeder op, die de indruk wekken dat hij gevoelsmatig meer naar de vader neigde. De moeder lijkt een voortvarend type, dat eerder ontzag dan liefde inboezemde.

Aangekomen in het tehuis gaat hij op het bed zitten om zijn moeder te wekken. Hij kleedt haar aan, de ouden dameskleding aan zijn eigen lijf trekkend, en speelt nu beurtelings zichzelf en zijn moeder, zonder enig probleem en bijzonder knap. Ze gaan wandelen in de tuin van het tehuis. De moeder kwekt als een bijdehante maar vergeetachtige kraai, en is soms heel geestig. Herkennen doet ze niets of niemand, iedere struik is nieuw voor haar. Een zuster van haar die pillen nam om haar leven te beëindigen blijkt haar te obsederen, en ook haar eigen dood. Maar ze is een onsentimentele vrouw. Als Joop een kastanje voor haar opdraait gooit ze hem meteen weg, en dat is dan bijna een vervolg op de eerste scènes waar al bleek dat de moeder uit ander hout gesneden was dan de zoon.

De aftakeling doet gēne die er vroeger wel was vervagen, oog in oog met de dood komen zij en haar zoon soms even in een universum waar alles gezegd mag worden. De pijn die ze geleden heeft door de seksuele eisen van haar man kan nu genoemd worden, en de zoon maakt zijn excuses dat hij indertijd niet haar kant heeft gekozen. Ook durft ze hem nu naar

Voorstelling: *U bent mijn moeder*, gemaakt en gespeeld door Joop Admiraal van het Werkteater. Stimulator: Jan Ritsema. Gezien op 16 februari 1982, Kattegat, Amsterdam.

zijn homoseksualiteit te vragen, wat ouders van die generatie moeilijk blijken te vinden. Ze vindt er haar eigen omschrijving voor: „Had je liever een meisje willen zijn?”

Dan gaat het nog verder. Van het universum waar de gēne ophoudt voert Joop Admiraal je naar de achterzijde van het leven, in een vreselijk aangrijpend moment. Als zoon Joop weer naar Amsterdam is vertrokken valt de moeder namelijk om, en kan niet meer overeind komen. De hulpeloze figuur wordt uitgelicht door gestileerde arm- en schreeuwgebaren, waarbij het blote gebit als een doodshoofd grijnst. Door de luidspreker klinkt keihard het nonnenkoor, crematiemuziek bij uitstek. Op dat moment zag ik wat ik alleen oog in oog met een bijna-dode heb ervaren: Magere Hein tastbaar in de kamer. Het is schokkend als toneel zo helder je persoonlijke emotie weet op te rakelen. Joop Admiraal heeft hier heel ver durven gaan, ongetwijfeld mede dankzij Jan Ritsema die hem bijstond als stimulator (de Werkteatervariant van regisseur).

Het is daarna niet uit. De moeder wordt met een botbreuk en feller gestemd dan ooit in het ziekenhuis opgenomen. Joop

☆ Joop Admiraal in *U bent mijn moeder*.

zoekt haar op en spreekt het publiek weer direkt toe. Hij had liever gehad dat ze dood was gegaan aan de val, zegt hij. Dit is een beetje mosterd na de maaltijd, want ons beeld van de moeder was rond. Liever had ik gezien dat Joop-alleen zich tot het publiek gewend had en hij de afloop alleen verteld had. Het is een wat rommelig einde aan een programma dat overigens hechter geconstrueerd is dan andere voorstellingen van het Werkteater. De steeds terugkerende opmerkingen van de moeder geven er een cadans aan die de kunstigheid ademt van een geschreven tekst.

ALMA POST